

เทศน์เช้า วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันพระ วันพระต้องทำให้ใจวิเวก ใจวิเวกเห็นใหม่ กายวิเวก เรามาอยู่ในวัดกันแล้วกายวิเวก แต่ใจไม่วิเวกนะ ถ้าใจวิเวกนะจะมีความสุขมาก แต่ถ้าใจวังเวง ใจทุกข์ใจยากจะไม่มีความสุขเลย ถ้าใจวิเวกเห็นใหม่ เราต้องควบคุมใจของเราได้ ใจวิเวก คำว่าวิเวกมันสงบของมัน มันเห็นคุณค่าของความสงบนะ แต่เพราะเราไม่เห็นคุณค่าของความสงบเห็นใหม่ สร้างวัดก็ต้องให้เป็นตลาดนะ จะต้องมีคนมากคอยดูแล จะต้องมีคนมากคอยส่งเสีย จะต้องให้คนมีคนมาหา วุ่นวายมาก ใครจะดูแลจะไม่ดูแลนะเรื่องของเขา ไม่จำเป็นเลย

ครูบาอาจารย์ของเราะ ไม่กระบอกอันเดียวเท่านั้นลงไปอาบน้ำก็เอาน้ำขึ้นมาด้วย หาอยู่หากินกันด้วยลำแข้งทั้งนั้น มันพออยู่ได้หรืออก ไม่ต้องจำเป็นให้ใครมาดูแลโอ้อจนเป็นเผ่าทหารก โดกันไม่ได้เลย ฉะนั้นถ้าวิเวกมันต้องวิเวกจริงๆ สิ ใ้หนีปากวิเวกแต่คลุกคลีกันมั่วกันไปหมดเลย มันไม่วิเวกแล้ว มันวิเวกแต่ปาก วิเวกแต่ตำรา แต่ใจมันไม่วิเวก ถ้าใจวิเวกนะมันเห็นแล้วมันรำคาญ มันรำคาญนะ มันรำคาญเพราะอะไร? เพราะใจมันวิเวกมันอยู่คนเดียวยังมีมีความสุขมาก เราอยู่คนเดียวมีความสุขมากเลย แต่ถ้าใจมันวังเวงนะยังอยู่คนเดียวยิ่งทุกข์นะ ถ้าอยู่หลายๆ คนมันปลอบประโลมกันมันจะมีความสุขมาก มันมีคนคอยช่วยเหลือเอื้อจางกัน แต่อยู่คนเดียวกลัวแต่จะทุกข์จะยากเห็นใหม่

แต่ถ้าใจมันวิเวกมันจะทุกข์ยากที่ไหน มันก็กินแค่มือเดียวเท่านั้น มันก็แค่อะไร อะไรพอเป็นประทังชีวิตไป ประทังชีวิตนะ เวลานั้นกบวชเราก็แค่หยอดล้อเกวียนเท่านั้น อะไรพอได้ก็ได้ทั้งนั้นละ ไม่จำเป็นจะต้องเลิศเลอไปกับเขา ไซ้ใหม่ เวลาพูดถึงเรื่องกิน พระเห็นแก่ปากเห็นแก่ท้องชุดงค์ไม่ได้ พระเห็นแก่ปากแก่ท้องจะออกวิเวกไม่ได้ พระเห็นแก่ปากแก่ท้องเห็นใหม่ เห็นแก่ปากแก่ท้องมันอิมหันำราญของมัน แต่กิเลสมันจะพองตัวนะ กินอิมบนอนอิมกิเลสตัวใหญ่มาก ถ้าขัดเกลามันเห็นใหม่ ชุดงค์วัตรขัดเกลากิเลส

ขัดเกลากิเลสคือชักออกๆ ยิ่งชักออก เห็นใหม่ ครูบาอาจารย์ผ่านวิฤติมาอย่างนี้ทั้งนั้น เวลาจิตใจมันตก จิตใจมันเสื่อม สมาธิเสื่อม เวลามันพุ่งชนขึ้นมาเนะ ผ่อนอาหาร ผ่อนอาหาร ผ่อนอาหารเข้าไปร่างกายมันเริ่มขาดอาหารไป มันไม่มีโอกาสได้คิดเรื่องอื่นหรือ ทิ้งร่างกาย อาหารก็เต็มท้อง นอนก็นอนจนเป็นหมู แล้วก็คิดแต่เรื่องทางโลกกัน มันไม่ยอมย้อนกลับเข้ามา ในหัวใจของตัวเอง ถ้าทุกอย่างมันขาดแคลนหมดเห็นใหม่ ชีวิตนี้มันวิฤติแล้ว มันจะต้องตาย แล้ว มันจะย้อนกลับมาที่เรา เวลาคนเจ็บไข้ได้ป่วยเห็นใหม่ คิดถึงแต่เขาไปหมด คิดถึงเขาเพราะอะไร? เพราะห่วงอาลัยอาวรณ์ไปหมด แต่ถึงที่สุดนะมันก็ต้องห่วงตัวเอง ห่วงตัวเองนะ ไม่มีใครรักเรามากกว่าตัวเองหรือ แต่ความรักตัวเองมันซ่อนไว้ แล้วมันก็ไปห่วงอาทรคนอื่นหมดเลย ถ้าใจมันยังเป็นกิเลสอยู่นะ

แต่ถ้าใจเป็นธรรมเห็นใหม่ ธรรมเหนือโลก รื้อสัตว์ชนสัตว์ รื้อสัตว์ชนสัตว์รื้อกันที่ไหน รัฐบาลเขารื้อสัตว์ชนสัตว์ เขาแจก เห็นใหม่ ดำรงชีพ คนสูงอายุเห็นใหม่ เขาแจกเงินนะ เขาแจกเงินเพื่อจะช่วยเหลือเจือจานกัน แล้วผู้สูงอายุทุกข้ใหม่ มันทุกข์มาก เราพยายามคิดว่าจะช่วยกัน ๆ ช่วยมันก็เป็นปัจจัยเครื่องอาศัย มันเรื่องภายนอก มันเป็นการแสดงออกของน้ำใจ ถ้าเรามีน้ำใจนะ เราแสดงออกน้ำใจ ถ้าน้ำใจเราเต็มเปี่ยมเราไม่แสดงออก มันอยู่ในหัวใจเรา มันมีความเมตตา มีความกรุณา สิ่งนี้มันคิดถึงกัน หัวใจนะ คนเราเนะเรื่องเจือจานกันข้างนอกมันอีกเรื่องหนึ่งนะ เรื่องของค่าน้ำใจสำคัญมาก คิดถึงห่วงหาอาวรณ์กัน เห็นใหม่

มิตรแท้ มิตรแท้ไม่เคยเห็นหน้ากันเลยนะ แต่ห่วงอาลัยอาวรณ์กัน มิตรแท้เนะ เขาคิดถึงกัน เขาช่วยเหลือเจือจานกันด้วย เขาเตือนภัยกัน มิตรแท้ ไม่เห็นหน้ากันก็เป็นมิตรแท้ได้ แต่นี้มันคลุกคลีกัน คลุกคลีจนเสียหายไปหมด ถ้าเป็นทางโลกจะคลุกคลีเสียหายไปหมดเลย แล้วมาก็จะตื่นตื่นไปกับเขาเนะ ยิ่งคนมาพะเน้าพะนอมมันจะว่าวเชือกขาดเลย ไปสุดกู่เลยนะ

โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ โลกนี้ไม่เคยเต็ม ทุกอย่างพร่องอยู่เป็นนิจ มันเต็มไม่ได้ หัวใจเราค้นหาความทะยานอยากล้นฝั่งยิ่งเต็มไม่ได้ใหญ่เลย ใครจะเจือจานขนาดไหน ใครจะมาช่วยเหลือขนาดไหนมันยังล้นฝั่งเห็นใหม่ แต่ถ้าเราหาของเราเอง เรารักษาของเราเอง สิ่งนี้มันจะเป็นประโยชน์กับเรา เราเห็นคุณค่าของเราเองเห็นใหม่ ยิ่งจิตมันเข้าไปในที่สงบให้มันสงบมาให้ได้นะ

คูตี เวลาถือศีล ๘ เห็นไหม ไม่ให้นอนที่สูง ไม่ให้ฟังดนตรี ไม่ให้ฟังอะไรเห็นไหม ไอ้พวกนี้มันเป็นอบายมุข สิ่งนี้เป็นอบายมุข เครื่องพ่นขันต่อนี่อบายมุข สิ่งนี้เป็นอบายมุข อบายๆ มันจะเป็นอบายมุข มันจะไปสู่อบายเห็นไหม แต่ถ้าเราไม่ไปกับโลกเขา สิ่งในโลกเขาจะพาเราไปอบายกันนะ เขาบอกจะมาช่วยเหลือเจือจานกัน เขาจะดึงเราลงไปอบายนู่นนะ เราไม่ต้องไปอบายกับเขา เราถือพรหมจรรย์ของเรา ศีล ๕ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ศีลของเราให้บริสุทธิ์ผุดผ่องของเรา มันจะขาดเหลือเจือจานมันเป็นเรื่องธรรมชาติ ใครทำมานะมันจะสภาวะแบบนั้น คนถ้าทำบุญกุศลมา มันจะไปชุกอยู่ในถ้าไหนนะมันก็เป็นไปได้ทั้งนั้น แต่ถ้าคนไม่ทำอะไรเลยไปอยู่กลางตลาดเขาก็ไม่สนใจหรอก ไม่มีใครเขามาดูแลหรอก เห็นไหม

อย่าคลุกเคล้ากัน อย่าคลุกเคล้ากันจนมันเป็นเรื่องโลกๆ ไป เป็นเรื่องโลกๆ ไปนะ เรามาวัดแล้วต้องให้ได้เป็นวัดจริงๆ ขอให้มันเป็นวัดจริงๆ เกิด นี่ทำไปพอประมาณ มัชฌิมาปฏิปทาสมควรแล้วเท่านั้นพอ สิ่งนั้นพอ เพราะเราพยายามสร้างของเรา เราทำของเราเพื่อจะให้จบนะ คนคิดว่าเราบ่การก่อสร้างนะ นกมันต้องมีรังมีรัง ถ้าเราไม่มีการก่อสร้างนะ นู่นก็ขาดแคลน นี้ก็ขาดแคลน คนนั้นก็ให้ คนนั้นก็ให้ มันจะวุ่นวายไปหมดเลย แต่ถ้าเราทำของเราจบแล้วนะ จบแล้วนะ แค่นี้พอนะ ใครจะมายุ่งไม่ได้เลย เพราะอะไร? เพราะรวงรังแค่อาศัยเท่านั้น

เราเน้นกันเรื่องการประพฤติปฏิบัตินะ ถ้าการประพฤติปฏิบัติเราต้องเอาใจเราออกสู่ความสงบสงัด ถ้าความสงบสงัดมันจะเห็นของมัน คูตี เวลาของเรา เราไม่เห็นความผิดพลาดของเรา เห็นไหม คนถ้าเห็นความผิดพลาดของตัวเองนะ มันจะมีการแก้ไข เวลาเราอยู่ที่ความสงบก็ดูความผิดพลาดของตัวเอง ใจนี้พร่องอยู่เป็นนิจใหม่? น้ำล้นฝั่งไหม? ชีวิตนี้มันคืออะไร? เกิดมาแล้วมันจะเป็นไปไหน? เกิดมาแล้วอยู่ชั่วคราวันนะ เราบอกชีวิตเรานี้ยืนยาวมาก ประมาทมากนะ

คูตี ดูฟอสซิลเห็นไหม คูตี ไดโนเสาร์นี่สี่ห้าสิบล้านปี เขาไปเจอที่ออสเตรเลียฟอสซิลของมนุษย์ล้านปีนะ แล้วบอกบุพเพนิวาสานุสติญาณมาจากไหน? มนุษย์นี้เกิดมาจากไหน? ถ้ามันมีจริงนี่ทำไมไม่มีซากฟอสซิลเลย มี แต่ฟอสซิลของมนุษย์เขาเผาเขาทำลายกัน มันไม่เหมือนสัตว์ไง สัตว์ที่มันเป็นฟอสซิล เห็นไหม มันมีขนาดไหนมันมีของมันนะ เป็นล้านๆ ปีนะ สี่สิบล้านปีนะ ไม่ใช่สองพันห้าร้อยปีนี่หรอก เป็นล้านๆ ปีเห็นไหม แล้วมันก็เวียนตายเวียนเกิด แล้วเราเกิดมาชั่วร้อยปีมันเล็กน้อยมาก ร้อยปีนะ ชั่วร้อยปีถ้าเราไม่ขวนขวายของเรา เราไม่จริงใจกับเรา เราจะเอาอะไรคิดไม่ติดมือไป มีโอกาสนะ เปิดโอกาสให้เราได้มีการกระทำ

อริยทรัพย์ ทรัพย์จากภายใน ทรัพย์จากหัวใจที่มันพัฒนามานี้เปลี่ยนแปลงพันธุกรรม ตัดแต่งใจเลย ถ้าใจมันตัดแต่งให้ดีขึ้นมันจะเป็นสิ่งที่ดี ถ้าเราไม่ตัดแต่งใจตั้งแต่บัดนี้ละ มันจะไปตามกระแส มันก็ไหลไปตามกระแส เก็บไว้หมักหมมไว้มันจะเน่าเสียไป เน่าเสียไปนะ ของเน่าเสียไปมันเน่าเสียไปเพราะมันเป็นวัตถุ แต่หัวใจมันไปตามกิเลส กิเลสมันไปกดให้ต่ำตลอด แล้วมันเน่าเสียไหม มันไม่เน่าเสียหรอก มันจะเกิดตายตลอดไป แล้วมันจะทุกข์ยากตลอดไป แล้วเวลาทุกข์ขึ้นมา เกิดขึ้นมานี้ ทำไมเป็นอย่างนั้น ทำไมเป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนั้นก็ทำมาอย่างนี้ เป็นอย่างนี้เพราะทำมาอย่างนี้นะ จะเศรษฐกิจภูมิพิชขนาดไหนก็แล้วแต่ไม่จำเป็นจำเป็นว่าใจเราพ้นจากทุกข์ได้ไหม ถ้าใจเราพ้นจากทุกข์ได้ละ

คูลี มันเป็นสมบัติโลก ไม่ใช่สมบัติเรา สมบัติข้างนอกมันจะมีประโยชน์อะไร สมบัติเราไปถึงมีความหมาย สมบัติเรามันไปกับเรานะ ถ้าสมบัติเราไปกับเรากิริยาแสดงออกมันจะรู้ คนมีธรรมนะเครื่องแสดงออก เรื่องกิริยานั้นอีกเรื่องหนึ่ง แต่การแสดงออกของใจ เห็นไหม กุศลมันเป็นเมตตา คำจูนโลก มันมีแต่ความเมตตา มันจะเป็นประโยชน์หมด อกุศล การแสดงออกว่าเป็นเมตตา แต่มันเมตตาเพื่อตน เมตตาเพื่อหมู่คณะ เมตตาผลประโยชน์ เมตตาผลประโยชน์ก็มีเมตตาเพื่อเมตตาก็มี เรามองโลกแง่ไหน เพราะสิ่งนี้มันเป็นเรื่องของธรรมะเห็นไหม

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ใช่ธรรมะของเรา ถ้าธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราก็อบปีสิ่งนี้มาในหัวใจ มันไม่ความจริงหรือ ระยะเวลาพิสูจน์ม้า กาลเวลาพิสูจน์คน เวลามันจะพิสูจน์ได้หมด สิ่งนี้เวลาพิสูจน์ได้หมดว่าจริงหรือไม่จริง ของจริงมันคือของจริงนะ ถ้าของไม่จริงนะเดี๋ยวมันแสดงตัวออกมาแน่นอน ออกมาแน่นอน เป็นธรรมชาติอย่างนั้น มันต้องออกมา ปิดไว้ไม่อยู่หรือ มันต้องแสดงออกเห็นไหม

หลักศิขนาคนไหน สิ่งนี้มันต้องกักร้อนออกมาโดยธรรมชาติของมัน ใจถ้ามีกิเลสอยู่มันต้องแสดงออกวันยังค่ำ เพียงแต่เราเห็นว่าสนิมเป็นทองคำกันไง เราเห็นสนิมเป็นสิ่งที่ว่า ยิ่งเห็นเขาเล่นของเก่าเห็นไหม ยิ่งมีสนิมยิ่งเป็นของเก่ายิ่งมีคุณค่า เพราะความไม่รู้ไง ถ้าความรู้เขาเห็นแล้วเขาขะเขยง สิ่งที่ยะเขยงมันแสดงออกมาจากใจทั้งนั้นละ

วันพระ เราวัดของเรา เรารู้ของเรานะ สันติภูมิโกมันเป็นความรู้จากหัวใจ จริงเป็นความจริง ปลอมเป็นความปลอม ถ้าเป็นสุภาพบุรุษปลอมต้องบอกว่าปลอม เข้าใจว่าจริงอยู่ แต่เวลาปฏิบัติไปแล้ว หรือการประพฤติปฏิบัติทำไมมันลั้งเลงสงสัย ความลั้งเลงสงสัยมันเรื่องกิเลสทั้งนั้น

ถ้าเป็นความจริงจะไม่มีพลังเลย จะไม่มี เอ๊ะ เอ๊ะ อะไรทั้งสิ้นเลย มันจะเข้าใจ
หมด มาถึงบางอ้อ อ้อหมด แล้วมันจะลบล้างได้ทั้งหมด ถ้าลบล้างได้หมด นี่ไงลบล้างเพราะ
อะไร? ลบล้าง การลบล้าง วิธีการลบล้างอย่างไร?

วิธีการนี้สำคัญมาก กิจจัญณนี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเพราะว่าเหตุนี้ ครูบา
อาจารย์เราเกิดมาเพื่อเหตุนี้ เพราะเกิดจากการกระทำของใจ ใจมีการกระทำของมัน ถ้าใจไม่มี
การกระทำของมัน เวลากระทำผิดก็รู้ว่าผิด กระทำผิดเวลากระทำไปแล้วนึกว่าถูกเห็นใหม่ นึกว่า
ถูก เพราะว่าอะไร? เพราะความสัมผัสที่จิตมันไม่เคยเห็นความละเอียดอ่อนของใจ พอมันสัมผัส
ไปแล้วนึกว่าถูก แต่ถึงเสร็จแล้วสนิมมันต้องคลายตัวออกมา สนิมมันต้องกัดเหล็กเห็นใหม่
สนิมเกิดจากเหล็ก จริตเกิดจากใจ มันจะมหัศจรรย์ขนาดไหน แต่มันยังมีสนิมอยู่เดี๋ยวมันก็คลาย
ตัวออกมาโดยธรรมชาติของมัน แล้วถ้ามันคลายตัวมันจะถูกได้อย่างไร มันต้องผิดสิ แต่ไม่
ยอมรับกัน ไม่ยอมรับเพราะอะไร เพราะว่าชี้หลังเสือ พยายามดันทุรังกันไป ดันทุรังมันก็แสดง
ออกมามันก็เป็นอวิชาทั้งนั้น มันเป็นอกุศล มันเป็นสิ่งที่ผลประโยชน์ของใจดวงนั้น เห็นใหม่

แต่ถ้าเป็นธรรมนะ เป็นธรรม ธรรมเหนือโลก โลกเป็นสภาวะแบบนั้น ถ้าโลกเป็น
สภาวะแบบนั้น คิดดูสิว่าโลกเป็นสภาวะแบบนั้น โลกเขาจะรู้เขาจะเข้าใจเรื่องธรรมไม่ได้ เขาจะ
เข้าใจเรื่องธรรมไม่ได้ ถ้าเขาเข้าใจธรรมเขาก็เป็นอริยบุคคลกันหมดแล้ว ฉะนั้นความที่เขาจะรู้
กับเรามันเป็นไปได้ มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้เลย เว้นไว้แต่เราฝึกฝนของเราขึ้นมา แล้วจิต
ของเราขึ้นไปจนถึงจุดนั้นถึงจะรู้ตามกันได้ สิ่งที่อยู่ตามกันได้มันก็เป็นความจริง แต่ถ้าหวังจะให้
เขารู้จะให้เขาเข้าใจเรา เป็นไปไม่ได้เลย โลกนี้เป็นไปไม่ได้ สิ่งที่เป็นไปไม่ได้ เราจะให้สิ่งที่
เป็นไปไม่ได้ให้เป็นไปอย่างนั้น มันเป็นไปได้ นี่ไงเราถึงไม่เข้าใจใจ ว่าธรรมแท้ๆ มันเหนือ
โลก เหนือจนเราไม่เข้าใจเลย แต่ถ้าวันใดเราประพฤติปฏิบัติขึ้นไปถึงจุดนั้นแล้วนะ เราจะซึ่งใจ
มากเลยนะว่ามันจะเป็นสภาวะแบบนั้น จะเป็นสภาวะแบบนั้นแน่นอน

แต่ในปัจจุบันนี้เราต้องตรวจสอบทดสอบใจของเราขึ้นไป พัฒนาของเราขึ้นไปเห็นใหม่
ให้มันเป็นความจริงขึ้นมา ให้มันเป็นความจริงนะ เพราะอะไร? เพราะเรายังมีลมหายใจเข้าและ
ลมหายใจออกอยู่ เมื่อใดแผ่นดินกลบหน้าเมื่อนั้นเราจะหมดโอกาสนะ ถ้าเมื่อใดแผ่นดินกลบ
หน้า หมดโอกาสเพราะอะไร? เพราะเวลาตายไปแล้วมันเป็นเราไหม? ตายไปแล้วมันเกิดสถานะ
เป็นเทวดาก็เป็นเทวดาไปอีกสถานะหนึ่ง จิตดวงนี้แหละแต่เป็นคนอื่นไปแล้ว พอเป็นคนอื่นไป
แล้วเขาจะคิดถึงปัจจุบันนี้ไหม? ปัจจุบันนี้เรายังคิดอยู่ เพราะอะไร? เพราะมันสืบต่อด้วยสถานะ

ตั้งแต่เกิดมาจนจะตายไป แต่พอตายปั๊บมันเปลี่ยนสถานะทันทีเลย เป็นเปรต เป็นนรก เป็นอเวจี เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เกิดเป็นมนุษย์อีกที ถึงเกิดเป็นมนุษย์อีกมันก็เป็นมนุษย์ที่ว่าไปเกิดในสังคมใด ประเทศอันสมควร เกิดในครอบครัวของใคร? ไปเกิดในสังคมอะไร? ไปเกิดในลัทธิศาสนาอะไร? มันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ถ้าเปลี่ยนแปลงสถานะหน่อยนะ มันก็ได้สังคมใหม่ขึ้นมา แล้วมันจะคิดว่าจะไปทำอะไรๆ ปฏิบัติต่อๆ ปฏิบัติต่อมันเป็นเมล็ดใน มันเป็นจรีตนิสัย

เหมือนคุณเด็กเห็นไหม เด็กบางคนมันจะไฟศาสนา บางคนมันจะไม่ไฟ บางคนเข้ามาศาสนา เข้ามาศาสนาเพื่ออะไร? บางคนเข้ามาศาสนาเพื่อชำระกิเลสเห็นไหม เวลามันเป็นไปแล้ว มันยังมีแตกแขนงไปอีก แยกย่อยไปอีกนะ นั่นจรีตนิสัย

ในเมื่อแผ่นดินไม่กลบหน้า เราจะต้องพยายามของเรา เพราะเรามีสิทธิ เรามีหัวใจ หัวใจเป็นสิ่งที่เข้าไปสัมผัสธรรมะ สิ่งอื่นไม่มี กระดาษมันเป็นแค่พิมพ์ตัวอักษรเท่านั้น ไม่มีสิ่งใดๆ เลย กระดาษพิมพ์ตัวอักษรไว้เฉยๆ คนไปศึกษามัน คน ไปรู้มันมามันถึงซึ่งใจ เสียใจ เส่ร้ายใจ แล้วใจนี้มันไปสัมผัสกับความรู้สึกปัจจัยตั้ง สมาริก็สัมผัสกับใจ ปัญญาที่สัมผัสกับใจ ใจที่สัมผัสกับปัญญาขึ้นมา มันปล่อยวางอย่างไร? มันชำระอย่างไร? สิ่งนี้มันพัฒนาใจ มันตัดแต่ง ตัดแต่งใจให้เป็นของที่ดีขึ้นมาๆ จนเป็นประโยชน์กับใจดวงนั้น เห็นไหม

เกิดจากการวิเวกนะ เกิดจากเราไม่คลุกคลีในหมู่คณะ ไม่คลุกคลี แยกออกมาอย่าคลุกคลีใครมาเป็นธุระปะปังจบแล้วให้แยกกันไป อย่างมาคลุกคลีกันจนเป็นภาระรับผิดชอบแล้วมันกระเทือนกันไปหมดเห็นไหม กระเทือนผู้ที่อยากจะวิเวก กระเทือนผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ มันต้องตั้งสติ ต้องมีสติตลอดเวลา แล้วเคลียร์ตลอดเวลา เคลียร์ออกไป เคลียร์ออกไป ต้องการการวิเวก ต้องการสถานที่ ต้องการการประพฤติปฏิบัติ เพื่อเป็นประโยชน์กับทุกๆ คน เอวัง